

Till Transportstyrelsen

Spärrfärg för fritidsbåtar

- Bemötande av SMBFs rekommendation att använda spärrfärg

Saltsjön-Mälarens Båtförbund (SMBF) har i september 2020 gått ut till sina medlemmar med en miljörekommendation om hantering av biocidfärger på fritidsbåtar. I denna rekommendation skriver SMBF att en båtklubb ska *"noga överväga om den skall tillåta att någon medlem skall få blästra, slipa eller skrapa bort en giftig färg"*. Vidare skriver de *"att båtklubben, med hänsyn till båtägarnas hälsa, istället bör rekommendera övermålning av eventuell giftig färg med godkänd spärrfärg"*.

Med anledning av detta vill Stockholms miljöförvaltning i denna promemoria klargöra sitt ställningstagande gällande spärrfärg för fritidsbåtar.

Den enskilt största och mest allvarliga miljörisken kopplad till båtverksamhet är läckage av metaller och andra miljögifter till mark, vatten och bottensediment från båtbottnfärg innehållande biocider.

Regler om biocidprodukter och krav på godkännande m.m. regleras i EU:s biocidförordning¹, i 14 kap. miljöbalken, 4 kap. förordning (2014:425) om bekämpningsmedel samt i föreskrifter från Kemikalieinspektionen. Beslut om godkännande av båtbottnfärger som innehåller biocider fattas av Kemikalieinspektionen, som utfärdar regionspecifika godkännanden som anvisar var färgen får användas. För Bottniska viken norr om Örskär eller i inlandsvatten (sötvatten, till exempel Mälaren) finns det inga godkända båtbottnfärger, där får bara biocidfria produkter användas.

För västkusten och östkusten söder om Örskär finns det idag godkända båtbottnfärger med koppar som verksamt ämne (biocid). Risken för påväxt ökar med högre salthalt i vattnet, därför finns det olika regler för användning av biocidfärg på västkusten och östkusten.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, den så kallade Biocidförordningen.

Båtbottenfärger innehållande ämnet tributyltenn (TBT) är förbjudna i Sverige sedan 1989 för alla fritidsbåtar, oavsett var de används.² Blyföreningar är inte tillåtna i konsumentfärger.³

Eftersom det inte finns några tillåtna biocidfärger för Mälaren är Stockholms miljöförvaltnings målsättning att samtliga båtar som har hemmahamn i Mälaren ska vara sanerade från biocidfärger till utgången av 2020. Båtklubbar behöver upprätta en skriftlig utfasningsplan av vilken det framgår vilka åtgärder som ska vidtas för att totalt fasa ut otillåtna färger.

Miljöförvaltningen bedömer att spärrfärg inte är ett fullgott skydd för att hindra läckage av biocider från förbjuden båtbottnfärg på båtskrov. Förvaltningen rekommenderar därför att spärrfärg inte används som en metod för att förhindra läckage av biocider (miljögifter) från förbjuden båtbottnfärg på båtskrov.

- Används spärrfärg finns de giftiga ämnena kvar på båtskroven och riskerar att läcka ut. Det är inte helt säkert att en rätt påmålad spärrfärg ger ett fullgott skydd mot läckage av biocider.
- Vid upprepad nötning som vid borsttvätt slits spärrskiktet. Om underliggande färglager krackelerar gör det att spärrskiktet går sönder.
- Det kan vara svårt för båtägaren att avgöra när spärrskiktet inte längre är effektivt och behöver göras om.
- Om båten säljs till ny ägare som inte får kunskap om underliggande färglager finns risk att båten hanteras på fel sätt så att biocider läcker ut.

Det är viktigt att se till att borttagandet av båtbottnfärg från båtskrov sker på ett miljö- och hälsosäkert sätt, med rätt utrustning och skyddsåtgärder. Annars finns risk för att de giftiga partiklarna påverkar både miljön och hälsan för den som utför arbetet negativt. Transportstyrelsen har tagit fram en skrift med rekommendationer

² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 782/2003 om förbud mot tennorganiska föreningar på fartyg, den så kallade AFS-förordningen.

³ Direktiv 76/769/EEG om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat, det så kallade begränsningsdirektivet. Införlivad i svensk lagstiftning genom 10 kap KIFS 1998:8 efter bemyndigande i förordningen (1998:941) om kemiska produkter och biotekniska organismer.

om hur man tar bort gammal båtbottnfärg från sitt båtskrov; Giftfri båtbottn – så här gör du⁴

Inom projektet Skrovmålet⁵ genomför RISE en studie för att bestämma hur mycket biocider som sprids till omgivningen vid borttagande av båtbottnfärg från fritidsbåtar. Resultaten från denna studie ska ligga till grund för en rekommendation för hur biocidfärg ska tas bort på ett miljö- och hälsosäkert sätt.

En aspekt som SMBF inte har tagit med i sin rekommendation är att syftet med saneringen av förbjuden båtbottnfärg innehållande biocider är att skydda mark och sediment från att förorenas ytterligare. I Stockholm finns idag 30 områden som är förorenade till industriella nivåer (så kallade MIFO klass 1 enligt Länsstyrelsens definition) på grund av båthantering/båtuppläggning. Det kommer att bli mycket kostsamt att sanera mark och sediment och det är därför viktigt att tillse att källan till föroreningarna åtgärdas. Att använda spärrfärg skjuter problemet på framtiden och är inte en hållbar lösning över tid.

Det är mycket olyckligt att en intresseförening för båtägare ger sina medlemmar en rekommendation som går tvärt emot den rekommendation som ges av myndigheterna. Det kan upplevas förvirrande för den enskilde båtägaren.

⁴ Transportstyrelsen, Giftfri båtbottn – så här gör du

<https://transportstyrelsen.se/sv/publikationer-och-rapporter/Publikationer/Sjofartspublikationer/Fritidsbatliv/giftfri-batbotten/>

⁵ Skrovmålet, ett samverkansprojekt som drivs av Transportstyrelsen och bygger på två olika uppdrag; samverkansåtgärden från Miljömålsrådet om "Båtbottnfärger och miljöfarliga färgrester" samt Åtgärdsprogrammet för havsmiljön God havsmiljö 2020, Faktablad 17.